

УДК 687.016.5 : 658.512

ВИЗНАЧЕННЯ ПЕРЕВАЖНОЇ КОЛІРНОЇ ГАМИ ОДЯГУ З ВРАХУВАННЯМ ПСИХОЛОГІЧНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ ОСОБИСТОСТІ СПОЖИВАЧА

С. Г. КУЛЕШОВА, А. Л. СЛАВІНСЬКА
Хмельницький національний університет

У працях [1-4] доведено, що кожна людина має певне ставлення до свого чи чужого одягу і це відношення варіює від глибокої зацікавленості до майже повної байдужості. Тому врахування факторів, які викликають таку реакцію, є одним із основних завдань у створенні концепції формування гармонійного візуального іміджу із заздалегідь запланованим враженням.

Тріада темперамент, характер, здібності складає єдність, вони перебувають у взаємозв'язку і, відповідно, є взаємообумовленими. Доведено [2, 3, 5-8], що вони суттєво впливають на кольорові уподобання, відповідно домогтися забезпечення психологічної комфортності швейного виробу можна лише за умови їх врахування.

Для того щоб визначити тип особистості одночасно з колірними перевагами і рекомендованою колірною палітрою одягу, на основі експериментальних даних щодо взаємозв'язку кольору одягу з індивідуально-психологічними особливостями особистості [4, 7-11] розроблено графічну модель простору темпераментів.

Розробка графічної моделі простору темпераментів являє собою поступовий процес інтеграції наступних концепцій: «Троянда темпераментів» Гете [12], концепції «4-х колірної людини» Люшера [6, 12], квадратури кола Леонардо да Вінчі [13], кругової діаграми типів темпераментів Айзенка [14], рис.1.

		НЕЙРОТИЗМ (N)		ІСТЕРІЯ			
		ОБ'ЄКТИВЕРТ (ГЕТЕРОНОМНИЙ) - чутливий до впливу обставин, залежний від зовнішніх впливів					
КОНЦЕНТРИЧНІСТЬ	ІНТЕРНАЛІСТ – схильний адаптуватися до оточення	ОБ'ЄКТИВНИЙ ІНТЕРНАЛІСТ Високий N + низька E: психотичний тип: слабкий, неурівноважений, інертний. Внутрішній колір: СИНІЙ Тип «споглядач», основні риси особистості: спокій, чутливість, відданість. Риси характеру: інтроверсія, відособленість, імпульсивність, емоційна нестійкість, практичність. МЕЛАНХОЛІК		ОБ'ЄКТИВНИЙ ЕКСТЕРНАЛІСТ Високий N + висока E: імпульсивний тип: сильний, неурівноважений, рухливий. Внутрішній колір: ЧЕРВОНІЙ Тип «честолюбна людина», основні риси особистості: активна діяльність, прагнення до успіху Риси характеру: екстраверсія, прив'язаність, імпульсивність, емоційна нестійкість, експресивність ХОЛЕРИК		ЕКСЦЕНТРИЧНІСТЬ	
		гармонійно поєднує в собі риси, які символізуються «основними кольорами»		ЦЕНТРОВЕРТ - мобільний, легко реагує на навколишнє середовище, з контролем себе в суспільстві «4 ри колірна людина»			
ІНТРОВЕРСІЯ (замкнутість)	ІНТЕРНАЛІСТ – схильний адаптуватися до оточення	Низький N + низька E: обачний тип: сильний, урівноважений, інертний. Внутрішній колір: ЗЕЛЕНИЙ Тип «консерватор», основні риси особистості: витривалість, цілеспрямованість, точність, критичний аналіз. Риси характеру: інтроверсія, відособленість, самоконтроль, емоційна стійкість, практичність. ФЛЕГМАТИК		Низький N + висока E: мобільно-агресивний тип: сильний, урівноважений, рухливий. Внутрішній колір: ЖОВТИЙ Тип «оптиміст», основні риси особистості: життєрадісність, рухливість, активність. Риси характеру: екстраверсія, прив'язаність, самоконтроль, емоційна стійкість, експресивність. САНГВІНІК		ЕКСТЕРНАЛІСТ – схильний змінювати оточення	
		СУБ'ЄКТИВНИЙ ІНТЕРНАЛІСТ		СУБ'ЄКТИВНИЙ ЕКСТЕРНАЛІСТ			
		СУБ'ЄКТИВЕРТ (АВТОНОМНИЙ) – схильний до впливу власних почуттів, незалежний від зовнішніх впливів					
		СТАБІЛЬНІСТЬ					

Рис. 1. Простір темпераментів в єдності з рисами характеру і з рисами особистості, що символізуються основними кольорами по концепції М.Люшера

У просторі темпераментів психологічні характеристики особистості представлено у вигляді векторів. У центрі розташовано темперамент, в якому всі характерологічні риси перебувають у рівновазі. Чим далі від центру вектора розташовані координати характеру, тим більш чітко проступають риси, яким відповідає даний темперамент. Представлення результатів за шкалами екстраверсії і нейротизму здійснюється за допомогою системи координат. Інтерпретація отриманих результатів проводиться на основі психологічних характеристик особистості, відповідних тому або іншому квадрату координатної моделі з урахуванням ступеня вираженості індивідуально-психологічних властивостей і ступеня достовірності отриманих даних.

Координати характеру встановлюють за допомогою опитувальника Айзенка [14]. Об'єктивний мінімум психологічних ознак та часових затрат на їх знаходження властивий структурі характеру, запропонованій [5]. Характер людини можна описати п'ятьма ознаками (факторами), це такі: практичність, самоконтроль, екстраверсія, соціальна контактність, емоційна стійкість. Для їх визначення розроблено опитувальник «Велика п'ятірка».

Аналіз літератури [5-9] дозволяє констатувати, що основні риси характеру зумовлюють такі кольорові уподобання:

- експресивність – червоний, жовтий, фіолетовий кольори;
- практичність – зелений колір;
- самоконтроль – зелений, синій, сірий кольори;
- імпульсивність – червоний, жовтий, фіолетовий кольори;
- екстраверсія – червоний, жовтий кольори;
- інтроверсія – зелений, синій, фіолетовий, сірий, чорний кольори;
- відособленість – зелений, фіолетовий, сірий, чорний кольори;
- прив'язаність – червоний, жовтий, синій кольори;
- нестійкість – жовтий, коричневий, синій, фіолетовий кольори;
- стійкість – червоний, зелений, сірий кольори.

На основі графічної моделі простору темпераментів, з використанням даних [2], сформовано розв'язувальні правила визначення рекомендованого кольорного рішення одягу на підставі психологічних особливостей особистості (табл. 1).

Таблиця 1 – Розв'язувальні правила визначення кольору одягу

Група споживачів (відношення до моди)	Тип темпераменту	Характер		Відношення до одягу	Колір			Рекомендації
		тип акцентуації	основні риси		внутрішній	зовнішній		
						теплій	холодний	
Авангардні	Холерик	Лабільний	Запальний, нестримний, поривчастий	Естетичний, комфортний, одержимий	червоний	сприяють легковажності	сприяють стриманості	Насичений основний колір поєднувати з ахроматичними
Престижні	Сангвінік	Гіпертим	Рухливий, товариський, життєлюбний	Гармонійний, престижний	жовтий	послаблюють ступінь свідомості	сприяють посиленню уваги	Монохромне рішення колірної гами, яскраві колірні поєднання
Помірні	Меланхолік	Циклоїд	Серйозний, відсторонений, невпевнений	Гармонійний, комфортний	синій	сприяють контактності	посилляють замкнутість	Складні нюансні поєднання кольорів
Практичні	Флегматик	Психостеноїд, параноїк	Невпевнений, акуратний, раціональний, стандартний	Повільний, витриманий, терплячий	зелений	посилляють інтелектуальні здібності	викликають відстороненість	Відтінки сірих, темних, насичених кольорів
Байдужі	Флегматик	Конформний	Стандартний, естетичний, раціональний	Повільний, витриманий, терплячий	зелений	посилляють інтелектуальні здібності	викликають відстороненість	Кольори темних відтінків. Яскраві кольорові поєднання

Таким чином, формування гармонійного візуального іміджу для індивідуального споживача починається із вибору колірної гами одягу, виходячи з аналізу особистої (суб'єктивної) колірної шкали. Послідовність вибору переважної колірної гами можна представити так: на основі координат зовнішності і особливостей психотипу індивідуального споживача визначається краща рекомендована колірна гама костюма з урахуванням запланованого враження від проєктованого образу.

Література

1. Котлер Ф. Маркетинг. От продуктов к потребителям и человеческой душе / Ф. Котлер; пер. с англ. – М.: Альпина Бизнес Букс, 2012. – 240 с.
2. Славінська А. Л. Наукові основи топологічних процесів модульного проєктування одягу : дис... доктора техн. наук : 05.19.04 / Славінська Алла Людвигівна. – К.. : 2004. – 380 с.
3. Коробцева Н. А. Презентация внешности или фигура в одежде и без / Е. А. Петрова, Н. А. Коробцева. – М.: ГНОМ-ПРЕСС, 1998. – 224 с.
4. Найденская Н. Мода. Цвет. Стиль / Н. Найденская, И. Трубецкова. – Москва : Эксмо, 2011. – 320 с.
5. Costa P.T. Revised NEO Personality Inventory (NEO-PI-R) and NEO Five-Factor Inventory (NEO-FFI) manual / P.T. Costa, R.R. McCrae. – Odessa, FL: Psychological Assessment Resources, 1992 – 57 p.
6. Maiocchi M. Affecting emotion through design [Text] / M. Maiocchi, K. Sato. – Politecnico di Milano, 2016. – 91 p.
7. Базыма Б. А. Цвет и психика: монография / Б. А. Базыма. – Харьков : ХГАК, 2001. – 172 с.
8. Люшер М. Сигналы личности / М. Люшер. – Воронеж: НПО „МОДЭК“, 1995. – 176 с.
9. Драгунский В.В. Цветовой личностный тест: Практическое пособие / В.В. Драгунский. – М.: АСТ, Мн.: Харвест, 2003. – 145 с.
10. Иттен И. Искусство цвета / И. Иттен ; пер. с нем. и предисл. Л. Монаховой. – 2-е изд. – М.: изд. Д. Аронов, 2001. – 96 с.
11. Люшер М. Магия цвета / М. Люшер. – Харьков.: Изд – во Харьковского университета, 1996. – 129 с.
12. Месяц С. В. Иоганн Вольфганг Гёте и его учение о цвете (часть первая) / С. В. Месяц. – Москва : Кругъ, 2012.– 464 с.
13. Цейзинг А. Золотое деление как основной морфологический закон в природе и искусстве / А. Цейзинг, Ю.Г. Виттер. – М.: Иск-во, 1976. – 60 с.
14. Батаршев А. В. Диагностика темперамента и характера. / А. В. Батаршев. – 2-е изд. – Санкт-Петербург : Питер, 2007. – 368 с.